

УДК 341.231.14

Сайгак Анатолій Олегович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Сайгак Анатолий Олегович

студент

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Saihak Anatoliy

Student of the

Yaroslav Mudriy National Law University

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ГЛОБАЛИЗАЦИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА GLOBALIZATION OF HUMAN RIGHTS

Анотація. У даній роботі розглянуто проблеми глобалізації та її вплив на сферу прав людини. Було висілено та розкрито 3 аспекти глобалізації прав людини: закріплення, захист та універсальний статус. У статті також детально розглядається питання універсалізації прав людини, досліджені наукові підходи до цього поняття та запропоновані шляхи вирішення проблем у даній сфері.

Ключові слова: глобалізація, права людини, універсалізація.

Анотация. В данной работе рассмотрены проблемы глобализации и ее влияние на сферу прав человека. Было выделено и раскрыто 3 аспекта глобализации прав человека: установление, защита и универсальный статус. В статье также подробно рассматривается вопрос универсализации прав человека, исследованы научные подходы к этому понятию и предложены пути решения проблем в данной сфере.

Ключевые слова: глобализация, права человека, универсализация.

Summary. In this paper, the problems of globalization and its impact on the sphere of human rights were considered. Three aspects of human rights globalization were highlighted and disclosed: consolidation, protection and universal status. The article also examines in detail the issue of universalization of human rights, investigates the scientific approaches to this concept and proposes ways of solving problems in this field.

Key words: globalization, human rights, universalization.

Постановка проблеми. Дослідження, присвячені правам людини, мабуть, ніколи не втраять свою актуальність через те, що вони постійно змінюються. Це й не дивно, адже кожний етап суспільного розвитку супроводжується змінами в економічному, культурному, правовому існуванні та безпосередньо стосується кожної особистості. Процес трансформації та розвитку прав людини не зупиняється й сьогодні.

Права людини закріплені як непорушні основи всіма державами, однак, слід зазначити, що глобалізація детермінує і цей інститут. Вже можна стверджувати про появу нових прав людини і розширення змісту старих. Тому визначення впливу глобалізації на права людини є необхідним, для того щоб класифікувати зміни і надати їм необхідного врегулювання.

Стан дослідження. Права людини становлять значний науковий інтерес для сучасних дослідників. Зокрема дослідженню прав людини в умовах глобалізації приділяли увагу такі вчені, як Є. Г. Лук'янова, М. М. Марченко, Д. Д. Пеца, О. М. Цуканова, О. Ф. Скакун.

Мета. Визначити поняття глобалізації прав людини та його дослідження.

Виклад основного матеріалу. Про вплив глобалізації на права людини можна говорити дwoяко. З одного боку, глобалізація прискорює процеси економічного розвитку. Крім того, більш космополітична та відкрита міжнародна система повинна розширювати свободу індивідів і збільшити їх можливості щодо реалізації та захисту своїх прав. З іншого боку, переваги від процесів глобалізації розподілені нерівномірно, і деякі її аспекти представляють

собою небезпеку прав і свобод. Це ставить перед міжнародним співтовариством завдання зміцнення міжнародного режиму прав людини.

Права людини — це гарантована законом міра свободи (можливості) особи, яка відповідно до досягнутого рівня еволюції людства в змозі забезпечити її існування і розвиток, та закріплена у вигляді міжнародного стандарту як загальна і рівна для усіх людей [1, с. 218].

Щодо глобалізації прав людини, то, на мою думку, це поняття включає в себе універсальний статус прав людини, закріплення прав і свобод людини, що з'являються та їх захист на міжнародному рівні.

Людство на шляху утвердження прав і свобод людини пройшло тернистий шлях, крок за кроком обмежуючи всевладдя держави, поширюючи принципи рівноправності на все більше коло осіб та відносин між ними. Часто саме боротьба за права людини, за нові й нові ступені свободи ставала каталізатором широкомасштабних змін у суспільно-політичному житті тієї чи іншої країни, вела до нового осмислення ролі людини в її відносинах з суспільством та державою [2, с. 152]. Людство давно усвідомило необхідність закріплення прав людини з метою їх забезпечення, що знаходить своє відображення у багатьох нормативно-правових актах держав і міжнародних організацій, серед яких можна виділити Загальну декларацію прав людини 1948 року, Конвенцію про ліквідацію усіх форм дискримінації у відношенні до жінок 1979 року, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року, Конвенція про права дитини 1989 року, та багатьох інших документів, що охоплюють усі сфери суспільства.

Як ми бачимо, закріплення прав людини пройшло значний історичний етап, що безперечно свідчить про їх еволюцію та розвиток. Глобалізація неможлива без виникнення нових прав та свобод людини, оскільки відбувається переосмислення та поява нових соціальних інститутів. Саме тому, усвідомлення міжнародною спільнотою виникнення нових прав людини та їх вчасне правове регулювання є необхідною умовою для повного забезпечення кожній особистості нормального існування та недопущення дискримінації щодо неї.

Наступною складовою глобалізації є гарантування затверджених прав людини. Діяльність з міжнародного захисту прав людини, на думку А. Мовчана, полягає у створенні загальних рекомендацій щодо того, які саме права людини і основні свободи підлягають універсальному дотриманню і повазі; в розробленні міжнародних угод у цій сфері; у створенні спеціального механізму з виконання державами своїх міжнародних зобов'язань щодо прав людини. Б. Петранов розглядає міжнародний захист прав людини як один із видів діяльності щодо прав людини в міжнародних відносинах поряд з такими видами діяльності, як сприяння реалізації міжнародних угод у сфері прав людини та міжнародний контроль

за дотриманням цих угод [3, с. 112]. На мою думку міжнародний захист прав полягає в діяльності значної кількості органів, що здійснюють контроль за дотриманням прав людини.

Однією з головних універсальних правоохоронних організацій у сфері забезпечення прав людини є ООН, різноманітні комісії та комітети в її складі, крім того, 7 універсальних договірних органів з прав людини, інші міжнародні універсальні та регіональні організації й органи. У своїй діяльності міжнародні правозахисні організації керуються різними формами контролю та захисту прав людини, серед яких прийняття загальнообов'язкових міжнародно-правових актів, доповіді держав-учасниць тощо [4, с. 306].

В сучасних умовах можна сміливо говорити про зменшення ролі держави у сфері регулювання прав людини. Держава втрачає своє панівне становище в цьому питанні через появу «нестандартних» систем управління. Оскільки світова управлінська система змінюється, то й повною мірою контролювати та захищати права держава в умовах кризи суверенітету не може. Традиційні методи соціального захисту стають менш ефективними, оскільки із розвитком суспільства стали застарілими. Повноваження і легітимність національної держави ставляться під сумнів, оскільки уряди вже нездатні самостійно задовольнити вимоги своїх громадян. Контроль у сфері охорони та захисту прав людини отримують нові актори, що володіють значним управлінським потенціалом в суспільстві, що активно глобалізується.

Отже, міжнародно-правовий захист в умовах глобалізації являє собою сукупність не тільки державних, але й міжнародних правоохоронних органів, що забезпечує повний і обґрунтований розгляд справ, щодо порушення прав і свобод.

Глобалізація прав людини також становить собою універсалізацію прав людини.

Глобалізація сприяє універсалізації прав людини з метою забезпечити загальний правовий порядок, оскільки саме це є основою для боротьби з глобальними проблемами та світовими викликами. У міжнародному праві питання універсалізації прав людини, в принципі, не оспорується, однак не можна сказати, що у науці розроблений єдиний підхід щодо цього поняття.

Зокрема в науці існує суперечка в чому саме проявляється універсалізація: у декларуванні єдиних стандартів у галузі прав людини, у однокоровому застосуванні прав людини чи створенні єдиних механізмів їх захисту і забезпечення. На мою думку саме при поєднанні всіх 3 аспектів можна говорити про існування універсалізації прав людини.

Тобто, універсалізація прав людини — це процес нормативного закріплення на національному рівні встановлених на міжнародному та загальносвітовому рівнях єдиних стандартів прав людини, а також запровадження універсальних механізмів їх реалізації, забезпечення та захисту [5, с. 123].

Однак, слід зазначити, що процеси універсалізації прав людини мають певні проблеми, щодо своєї реалізації. В основі проблеми лежить те, що не всі держави світу готові до універсалізації прав, яка полягає у рівності всіх людей. Це перш за все країни Африки та Сходу.

У науковій літературі, яка присвячена цій проблемі, чітко простежуються два підходи. Перший з них полягає в тому, що людство навіть за умов сучасних масштабних глобалізаційних процесів, в силу локальної і регіональної цивілізаційної специфіки, все ще не готове до встановлення універсальних підходів щодо прав людини [6, с. 224]. Інший підхід зводиться до того, що глобалізація є очевидним домінуючим фактором, який формує загальнолюдські інтереси і цінності, і що на цій основі об'єктивно постає потреба створити єдині для всього людства універсальні права [7, с. 304].

Безумовно права людини характеризуються певною різноманітністю через культурну різноманітність. До прикладу, правова культура Китаю розглядає позитивні права людини під кутом їх соціалізації. В той же час, західноєвропейська і американська правова культура бачать ці права з позицій індивідуалізації [8, с. 28]. Проте в обох культурах можна виділити багато чого спільного. Ця спільність полягає у тому, що вони прагнуть створити і підтримувати соціальну гармонію, в основі якої взаємна відповідальність різних соціальних верств один перед одних — з одного боку, держави і суспільства — з іншого.

Саме для встановлення універсальних прав людини відповідно до традиційних особливостей було розроблено інститут регіоналізації. Регіоналізацію в галузі прав людини розглядають як процес створення стандартів та контрольних механізмів захисту прав людини відповідно до традицій та культури регіональних утворень [9, с. 117]. Тобто, регіоналізація вкрай необхідна задля подолання національних кордонів, адже впровадження певних стандартів у процесі регіоналізації відбувається із збереженням культурних та духовних особливостей регіону, отже, перехід від виключно національного до наднаціонального регулювання забезпечення прав людини відбувається більш «м'яко».

На мою думку для встановлення універсалізації прав людини в усіх регіонах необхідно створення міжкультурного діалогу, який зможе врахувати їх культурні особливості і традиції. Необхідно умовою є створення такого діалогу на правилах щирості, комунікативності і партнерства, а не спробах нав'язати свою точку зору.

Висновок. Як бачимо, глобалізація значною мірою впливає на права людини, сприяє їх розширенню та захисту. Глобалізація прав людини триває й сьогодні, адже деякі держави не бажають цього і чинять певний супротив. Але все міжнародне співтовариство має прагнути до встановлення тієї рівності, що закріплена в статті 1 Загальної декларації прав людини і повинно направити всі сили на її встановлення і гарантування.

Література

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник / О. Ф. Скакун. — Харків: Еспада, 2006. — 776 с.
2. Колесникова В. Основні етапи розвитку прав людини / В. Колесникова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. — 2009. — № 83. — С. 152–155.
3. Петранов Б. Правова держава і міжнародне співробітництво в галузі прав людини / Міжнародне право у сучасному світі. — М.: Міжн. відн., 1991. — С. 112.
4. Леонова Л. С. Глобалізація прав людини / Л. С. Леонова. // Наукові записки. Том 20. Спеціальний випуск. — 2002. — С. 306–308.
5. Васечко Л. О. Еволюція прав людини під впливом процесів глобалізації / Л. О. Васечко. // Форум Права. — 2010. — № 4. — С. 121–126.
6. Моїсєєв Н. Н. Доля цивілізації. Шлях розуму / Н. Н. Моїсєєв — М.: 1998. — 224 с.
7. Глухарєва Л. І. Права людини у сучасному світі / Л. І. Глухарєва. М.: Юристь. — 2003. — 304 с.
8. Пеца Д. Д. Проблеми універсалізації прав людини в умовах глобалізації: окремі аспекти / Д. Д. Пеца. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2015. — С. 27–29.
9. Право і права людини в умовах глобалізації (наукова конференція) / Н. В. Колотова // Держава і право. — 2006. — № 2. — С. 105–120.

References

1. Skakun O. F. Teoriia derzhavy i prava (Entsyklopedychnyi kurs): pidruchnyk / O. F. Skakun. — Kharkiv: Espada, 2006. — 776 s.
2. Kolesnykova V. Osnovni etapy rozvytku prav liudyny / V. Kolesnykova. // Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. — 2009. — #83. — S. 152–155.
3. Petranov B. Pravova derzhava i mizhnarodne spivrobotnytstvo v haluzi prav liudyny / Mizhnarodne pravo u sychasnomu sviti. — M.: Mizhn. vidn., 1991. — S. 112.

4. Leonova L.S. Hlobalizatsiia prav liudyny / L.S. Leonova // Naukovi zapysky. Tom 20. Spetsialnyi vypusk. — 2002. — S. 306–308.
5. Vasechko L.O. Evoliutsiia prav liudyny pid vplyvom protsesiv hlobalizatsii / L.O. Vasechko // Forum Prava. — 2010. — #4. — S. 121–126.
6. Moiseiev N.N. Dolia tsyvilizatsii. Shliakh rozumu / N.N. Moiseiev — M.: 1998. — 224 s.
7. Hlukhareva L.I. Prava liudyny u suchasnomu sviti / L.I. Hlukhareva. M.: Yuryst. — 2003. — 304 s.
8. Petsa D.D. Problemy universalizatsii prav liudyny v umovakh hlobalizatsii: okremi aspekty / D.D. Petsa. // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. — 2015. — S. 27–29.
9. Pravo i prava liudyny v umovakh hlobalizatsii (naukova konferensiia) / N.V. Kolotova // Derzhava i pravo. — 2006. — # 2. — S. 105–120.